

Lapprakész történetek

(csikó, vagy amit akartok)

Az egyáltalán nem igazságos, sőt, mi több – hogy apát idézzem –, el-
lentmond a logikának, hogy pont ilyenkor emigrálnak a legjobb kártyások,
ilyenkor, amikor abszolúte hasznát vehetnék a tudásuknak. Például itt volt
az a gyerek, a Márkus Tamás, az Elesett harcosok utcából. A vérében volt
a játék. Ő tanított meg mindenkit az utcában arra, hogyan kell csalni. A
játék lényege a csalás – mondta –, ha nem tanulsz meg csalni, mit sem
értesz majd a szabályokból. Különb is, mire mész itt a tisztességgel? Há-
ború lesz, a-kurva-anyját! – idézte Márkus is a saját faterját. Élelmesnek
kell lenni, különben elveszel. Homo homini lupus est – mondhatta volna a
Márkus, ha ugyan tudott volna latinul, de sajnos még az anyanyelvével, a
magyarral is, hogy úgy mondjam, csehül állt. Én meg javítottam ész nél-
kül, ahogy nagyanyámtól tanultam, a milliomnyi suk-süköt – én voltam a
Márkus magyar hangja. Kártyázni azonban jól tudott, magyar kártyával,
természetesen. Na szóval, hogy pont az ilyen embereknek kellett puszipát
inteniük, az a logika legnagyobb ellentmondása. Amikor apa valamivel
nem volt megelégedve, mindig ezt szajkózta. Például: Mari, ez a vacsora
a logika legnagyobb ellentmondása! Ilyenkor mindig eszembe jutott egy-
egy kedves mondat a templomból. Figyeltem a kolbászt, a zöldséget és a
sárgarépat a bablevesben, és elképzelttem, amint István atya felteszi a kér-
dést: Ellene mondotok a logikának? És erre a bableves megszólal: Ellene
mondunk! Ismét István atya: És minden csábításának? Bableves: Ellene
mondunk!

És a Márkusék puszipát intettek, hiába kiabáltam a kapuban, hogy
Tomiiiiii!, nem jött válasz. Kiköltöztek Magyarba – kiabált a túloldalról
Julis néni. Bámultam a piros kaput, és el sem tudtam képzelni, hogy mit
csinál majd a Márkus „Magyarban” nélkülem, a magyar hangja nélkül.
38 Legalább a kártyát elvitte volna, gondoltam, azzal talán szerezhetne ma-

gának új barátokat. De itt maradt a pakli, ott lapult az orkánkabátom zsebemben. Mit lehet ilyenkor tenni? Megkevertem a lapokat, csukott szemmel húztam egyet: tők disznó. A másik zsebemből rajzszöveget kotortam elő, és feltűztem a lapot a postaláda nyílása fölé.

(tők felső, klári, lakás)

Nem sokkal azután, hogy édesapám elment – vagy elvitték; részletkérés – új lakók érkeztek az Elesett harcosok utcába, Danica néni és a férje (akinek nevét sohasem tudtam megjegyezni). Mondanom se kell, hogy azonnal szájára vette őket az utca – s ez még hagyján, de a falu! Nincs is mit csodálkozni ezen, az idegeneket sehol sem szeretik, s nehezen tűrik meg háborús időkben. S nekem talán éppen ezért fordult meg a fejemben, hogy elbeszélgessek velük. Később is jellemző lesz rám, hogy mindig a kimozdulási pontokat keresem – kilépni és lelépni, kedves szavak számomra –, mást, újat hallani is jobb, mint folyton a régit szajkózni, mint belefásulni a környezetünkbe. Olykor, ha valamit megszoktam, azt képzeltem, hogy én vagyok az a sok száz éves akácfa az udvarunkban, körülpántol, rám nehezedik az egész utca, megfojtanak. Danica néni mindig bodzaszörppel kínált, ha náluk voltam, s már a bodza is elég lett volna ahhoz, hogy minden felesleges időmet ott töltssem, őket hallgassam. Időtöbbletem akadt bőven, pláne, hogy a Márkusék is elmentek. Danica néni elmondta, hogy csak átmenetileg laknak itt. Újvidékről menekültek el, hogy a férjét el ne vigyék katonának. Azt mondta, ott a városban az emberek mindent megtesznek azért, hogy felmentsék magukat a Haza szolgálatától: pincébe bújnak, vagy szekrénybe, vagy elköltöznek. („*Mondd, van-e ott haza még, ahol értik e hexametert is?*”) S a szekrény innentől kezdve mágikus szereppel bírt képzeletemben. Eltervezem, ha apa hazajön, őt is elbújtom a szekrénybe, hogy többé ne vihessék el tőlünk. Danica néni férje azt is elmondta, hogy miután idejöttek, a házukat „megszállták”. Három boszniai család költözött a kétszobás lakásukba. S a lakótömbben senki nem tett semmit annak érdekében, hogy ez ne történjék meg, résnyire nyitott ajtókon kikukucskálva nézték, hogyan adja meg magát a zár, hogyan enged az ostromlóknak.

Talán az sem véletlen, hogy majd évekkel később egy ilyen „megostromolt” lakásban – pontosabban, az ostromot kiálló lakásban – hála a hét lakatnak, no meg persze az isteni gondviselésnek – fogadom Klárit, a festett vörös hajú, kék szemű lányt, akinek pillantásáról talán máskor máshogyan szólok majd. Elég itt annyit elmondanom, hogy amikor elmerültem a nézésében, szeme tiszta tengerében, olykor nagyobb örömök vártak rám, mint combjai között. Az ilyen nőket – ha egyáltalán akarnánk is – sokkalta nehezebb kiradírozni emlékezetünkéből, múltunkból, mint a

hű szeretőket, élettársakat (esetleg feleségeket). Talán azért, mert, hogy is mondjam, sokkalta intenzívebben éltük meg az együttléteket, túlon túl odafigyeltünk minden részletre – hevesen topogtunk, hogy az idő farkára lépünk, s ha ez néha sikerült is, az, mint a gyík, a leszakadt tagot odahagyva iszkolt tovább, s bújt el a repedésekben, tovább feszítve mindazt, ami még összetartozó.

S mi tényleg nagykanállal habzsoltuk az életet, felmálháztuk magunkat apró impressziókkal, elkonzerváltunk minden szagot, illatot, a kék Pall Mall cigaretta füstjét, melyet én vettem Klárinak – Istenem, saját pénze-
men vettem mérget a tengersizeműnek.

- Ajándék: méreg tőlem, neked – mondtam, átnyújtva a cigit.
- Köszönöm – mondja erre Klári, mosolyogva.
- Fogyszd egészséggel – használtam ki a ziccet galádul.

(Ez volt az én kék-korszakom: kék Pall Mallt szívni a kékszeművel. Ajánlhatnám meghallgatásra itt Buddy Holly Blue days, black nights című dalát.)

De mindezt még most nem tudom, s nem is sejtem lényegét a törté-
nések összekapcsolásának – fogalmi rendszerem szöttese olyan, akár az agyonhasznált konyharuháé. Nyolcéves vagyok, és még most sem értem, mit keres itt Danica néni és a férje, nem értem, mit keres apám távol a családjától, nem értem, mit keres a Márkus Magyarban, nem értem, mit keresünk mi egyáltalán itt, a Földön.

(tök nyolcas, keksz)

Nagyanyám becsületes parasztasszony volt, éppen ezért nem olvasott Proustot. Egy becsületes parasztasszonynak kisebb gondja is nagyobb annál, hogy olvasson: főzés, kapálás, cséphadarás (?), ilyesmi... Az is tudvalevő, hogy egy dolgos parasztember hasonlóan nem olvas (legalábbis a kelleténél többet). Nagyapám nem volt dolgos parasztember, tehát legtöbb idejét olvasással töltötte. Olvasott szabad idejében, és akkor is olvasott, ha dolgozott. A maktár tetején őrködött aratás idején, vigyázó szemét sokszor volt alkalma kicsiny falujára vetni.

Ha sokáig figyelünk egy települést felülről, vésszesen megnő az esély arra, hogy beleszeretünk, égető honvágyunk támad, ha nem láthatjuk. Az Úristen is így szeretett bele a maga teremtette világba, főntről való letekintései alkalmával, s talán éppen ebből a szerelemből kifolyólag nem pusztította még el a Földet. Itt találkozik a két szál, ebben az értelemben beszélhetünk kapcsolatról az Isten és nagyapám között. Nagyapám igazi lokálpatrióta volt, és az Úré volt a lokál.

Tehát, amint már említettem, nagymama nem ismerte Proustot, éppen ezért nem értette nagyapámat, amikor az úgy próbálta megmagyarázni az egyik nővel eltöltött közös délutánját, hogy „nem volt ott semmi *keksz*”. Nem értette, mit akar ezzel nagyapa elmondani. A *szex* szót ismerte ugyan, de tudta jól, hogy ura keveset köntörfalaz, és nyíltan bevallja azt, ha mással baszott. A *keksz* szó fölött nem tudtak napirendre térni. Nagyapa pedig továbbra is az említett nőhöz járt emlékezni *keksz* nélkül (írhatnám, Madeleine sütemény nélkül). A nagypapa biztosan arra szeretett volna utalni, hogy fontosabb dolguk is akadt annál, mintsem, hogy emlékezzenek – a jelennek éltek és kész. Nagypapa ez alkalommal életében először, s így észrevétlenül, köntörfalazott.

(makk felső, az ördög bibliája)

Ó, a gyertyaöntés! Gyertyaöntő szeretnék lenni! A konyhában állunk apával a gázrezsó felett, egy régi pöttös edényben viasz olvadozik. A viasz mint fizetési eszköz. Egy kicsit pénzöntők is vagyunk így apával. Na, ennek is megvan a maga története...

Szóval, István atya egy vasárnap, mise után odajött a nagymamámhoz, és azt mondta, ez a gyerek papnak született. Nincs mese, gondoltuk azonnal – én meg a mama, pardon, fordítva –, ministrálni kell, a pappá válás rögzös, de szép jövővel kecsgetető útjára kell lépni. Így történt, hogy azután minden vasárnap én húztam meg a csengőt a mise kezdetekor. Fontos szerepkört töltöttem be, ne cifrázzuk! Amikor meghúztam, akkor kezdődött a mise. Hatalmat kaptam a kezembe: nincs csengő, nincs mese, nincs mise. Kinéztem a sekrestyéből, kémleltem a hívők arcát, a kórus-tagok inaiban megfeszülő várakozást, azt, amint a kórusvezénylő kezében remeg a hangvilla, majd meghúztam a csengőt, felzúgtak a harangok, ment minden a maga útján-módján. Később ennél is jelentősebb ügyek élharcosa voltam: Krisztus testét és vérént nyújtottam át az atyának. Azért ez nem semmi, mondtam a Márkusnak. Márkus meg csak húzta a száját. Te is elpártolsz előbb-utóbb – mondta. Én, ugyan miért? Mert, tudod, azt mondják, a kártya az ördög bibliája. Szóval, előbb-utóbb elválnak útjaink: te az istent választod, nekem meg marad az ördög. Azért mégsem ilyen drasztikus a helyzet, te Márkus! – mondtam. Tamás meg nézett, mert nem volt szerencséje még ehhez a szóhoz azelőtt. Nem annyira szar, na érted! – helyesbítettem, a könnyebb érthetőség végett. S ment is a dolog rendesen egy ideig – amolyan kétkulacsos voltam: a Magyar Bibliatársulat által kiadott Szentírás és a Piatnik forgalmazta magyar kártya között találtam egy nyúlcsapást, ami elfogadhatónak bizonyult.

Tehát ministráltam, és mi tagadás, Krisztus testét és vérének cipelni nem kis dolog, ezért valamicske fizetség is járt. Viasz. A hatalmas templomgyertyák csonkjait zsákba gyűjtötték, úgy küldték a gyertyagyáraknak az Úr ügynökei. Ebből a megszentelt törmelékből jutott nekünk, ministránsoknak is egy-két zsebre való. (Talán itt kéne szólni a sokzsebes kabát előnyeiről, de poétikai okokból ezt megkerülném.) És én hordtam a viaszt vasárnapról vasárnapra, s otthon gőzölgött a pöttyös lábasban, majd az öntőformában, s világot adott a házi készítésű gyertya, miközben az ördög bibliáját bújtuk. Így kötöttem én magamban össze Istent és ördögöt, a rosszat a jóhoz édesgettem, jóhoz szelídítettem a rosszat.

Persze, az Úr azért nem tekinthet, s nem is tekint el az idők végezetéig az efféle „bizniszek” (a Márkus használta előszeretettel ezt a szót) felett, így egy idő után akadozni kezdett a viaszellátmány, ennek következtében pedig a reggelbe nyúló kártyázások is ritkulni kezdtek. Micsoda dolog az, hogy az Isten kedvére bármikor beleköphet a (bár néhány órácskára édesnek tűnő) levésbe? Agyam lüktetett, testem lángolt a haragtól, viaszként kezdett el lágyulni bennem a hit. Néha már-már azt éreztem, végleg elcsordogál belőlem az Isten.

Eddig csak apának tudtam erről beszélni, miközben hallgatott, mutatójával pöcögötte a pöttyös lábast, majd a vállamra tette a kezét, és azt mondta: Na gyere, mormoljunk el egy imát Tell Vilmoshoz, aztán majd csak vége lesz ennek a kurva háborúnak!